

Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право
УДК 349.6:620.92(73+71+8=134)

Караханян Карина Мартинівна

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри аграрного, земельного та екологічного права
Національний університет «Одеська юридична академія»*

Караханян Карина Мартыновна

*кандидат юридических наук,
доцент кафедры аграрного, земельного и экологического права
Национальный университет «Одесская юридическая академия»*

Karakhanian Karyna

*PhD in Law, Assistant Professor of the
Department of Agrarian, Land and Environmental Law
National University «Odessa Law Academy»*

**ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В КРАЇНАХ АМЕРИКИ (США,
КАНАДА, КРАЇНИ ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ)
ОСОБЕННОСТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ
АЛЬТЕРНАТИВНОЙ ЭНЕРГЕТИКИ В СТРАНАХ АМЕРИКИ (США,
КАНАДА, СТРАНЫ ЛАТИНСКОЙ АМЕРИКИ)
FEATURES OF LEGAL REGULATION OF ALTERNATIVE ENERGY
IN THE COUNTRIES OF AMERICA (USA, CANADA, COUNTRIES OF
LATIN AMERICA)**

Анотація. У статті розглянуто загальні питання міжнародного впровадження та становлення галузі альтернативної енергетики, що нарощує темпи розвитку та розповсюдження. Її поява зумовлена темпами вичерпання викопних природних ресурсів, забрудненням навколишнього

природного середовища. Основною метою відновлюваної енергетики є заміщення старої моделі енергетичної системи новими технологіями, що є дружніми до екології. Встановлено, що на сьогодні глобальний ринок відновлюваних джерел енергії динамічно розвивається й немає серйозних передумов для зміни такої тенденції в прогнозованій перспективі. Досліджено енергетичний ринок країн Америки, зокрема, США, Канади та Латинської Америки, особливості здійснення правового регулювання вказаного сектору економіки.

Констатовано, що зазначений регіон є одним з найперспективніших гравців на міжнародній арені країн-виробників енергії з альтернативних джерел, законодавство якого спрямоване на всебічну підтримку енергетичного сектору. Проаналізовано основні заходи щодо економічного стимулювання виробників альтернативної енергії, пріоритети розвитку галузі та шляхи прискорення енергетичної революції. З'ясовано, що основними напрямками державної підтримки сектору в США, Канаді та Латинській Америці виступають такі заходи: податкові пільги; державні субсидії, дотації та гарантії; залучення іноземних та національних інвестицій; «зелений» тариф; створення сприятливого клімату для впровадження в життя нових способів виробництва енергії з відновлюваних джерел.

Зазначено, що Україна використовує для власних потреб різноманітні джерела енергії, але в останні роки частка альтернативних видів енергії у споживанні поступово зростає. Найбільш затребуваними серед них є сонячна та вітрова енергетика, гідроенергетика, виробництво електроенергії з біомаси. Аналіз міжнародного законодавства, а також законодавства країн, що були предметом дослідження, свідчить про наявність певних нормативних положень, які є передовими та можуть бути запроваджені в національній правовій системі з метою її вдосконалення.

Ключові слова: альтернативна енергетика, відновлювані джерела енергії, енергетичне законодавство США, енергетичне законодавство Латинської Америки, енергетика Канади, ринок енергетики, енергетична політика, сонячна енергетика, вітрова енергетика, інвестиції в енергетичному секторі, енергетична безпека.

Анотація. В статіе рассмотрены общие вопросы международного внедрения и становления отрасли альтернативной энергетики, которая наращивает темпы развития и распространения. Ее появление обусловлено темпами истощения ископаемых природных ресурсов, загрязнением окружающей среды. Основной целью возобновляемой энергетики является замещение старой модели энергетической системы новыми технологиями, которые являются дружественными к экологии. Установлено, что на сегодня глобальный рынок возобновляемых источников энергии динамично развивается и нет серьезных предпосылок для изменения такой тенденции в прогнозируемой перспективе. Исследован энергетический рынок стран Америки, в частности, США, Канады и Латинской Америки, особенности осуществления правового регулирования указанного сектора экономики.

Констатировано, что указанный регион является одним из самых перспективных игроков на международной арене стран-производителей энергии из альтернативных источников, законодательство которого направлено на всестороннюю поддержку энергетического сектора. Проанализированы основные мероприятия по экономическому стимулированию производителей альтернативной энергии, приоритеты развития отрасли и пути ускорения энергетической революции. Установлено, что основными направлениями государственной поддержки сектора в США, Канаде и Латинской Америке выступают следующие меры: налоговые льготы; государственные субсидии, дотации и гарантии;

привлечение иностранных и национальных инвестиций; «зеленый» тариф; создание благоприятного климата для внедрения в жизнь новых способов производства энергии из возобновляемых источников.

Отмечено, что Украина использует для собственных нужд различные источники энергии, но в последние годы доля альтернативных видов энергии в потреблении постепенно растет. Наиболее востребованными среди них является солнечная и ветровая энергетика, гидроэнергетика, производство электроэнергии из биомассы. Анализ международного законодательства, а также законодательства стран, которые были предметом исследования, свидетельствует о наличии определенных правил, которые являются передовыми и могут быть введены в национальной правовой системе с целью ее совершенствования.

Ключевые слова: *альтернативная энергетика, возобновляемые источники энергии, энергетическое законодательство США, энергетическое законодательство Латинской Америки, энергетика Канады, рынок энергетики, энергетическая политика, солнечная энергетика, ветровая энергетика, инвестиции в энергетическом секторе, энергетическая безопасность.*

Summary. *The article considers general issues of international implementation and formation of the alternative energy sector, which is increasing the pace of development and distribution. Its appearance is due to the rate of depletion of fossil natural resources, environmental pollution. The main goal of renewable energy is to replace the old model of the energy system with new technologies that are environmentally friendly. It is established that today the global market of renewable energy sources is developing dynamically and there are no serious reasons for changing this trend in the foreseeable future. The energy market of the American countries, in particular, the USA, Canada and*

Latin America, features of realization of legal regulation of the specified sector of economy are investigated.

It was stated that this region is one of the most promising players in the international arena of energy-producing countries from alternative sources, whose legislation is not aimed at comprehensive support of the energy sector. The main measures for economic stimulation of alternative energy producers, priorities for the development of the industry and ways to accelerate the energy revolution are analyzed. It was found that the main areas of state support for the sector in the United States, Canada and Latin America are the following measures: tax benefits; state subsidies, grants and guarantees; attracting foreign and national investments; "green" tariff; creating a favorable climate for the implementation of new methods of energy production from renewable sources.

It is noted that Ukraine uses various energy sources for its own needs, but in recent years the share of alternative energy in consumption is gradually increasing. The most popular among them are solar and wind energy, hydropower, electricity production from biomass. The analysis of international legislation, as well as the legislation of the countries that were the subject of the study, shows the existence of certain regulations that are advanced and can be introduced into the national legal system in order to improve it.

Key words: *alternative energy, renewable energy sources, US energy legislation, Latin American energy legislation, Canadian energy, energy market, energy policy, solar energy, wind energy, investments in the energy sector, energy security.*

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку цивілізації пов'язаний із задоволенням все більш зростаючих потреб суспільства та рівня якості життя населення. Це призводить до стрімкого росту споживання ресурсів на планеті, в тому числі енергоресурсів. Вичерпаність та неможливість відтворення в повному обсязі останніх, використання їх

таким способом, що негативно впливає на навколишнє природне середовище, а також погіршення глобальної екологічної ситуації змушують людство шукати нові можливості задоволення своїх енергетичних потреб.

Глобалізація світової економіки пов'язана сьогодні із так званою четвертою промисловою революцією або зеленою екологічною революцією, енергетичною революцією. Всі вказані явища є наслідком широкого запровадження використання альтернативної енергетики в світі. Вона стає популярним трендом, а подекуди має на меті повне заміщення традиційної енергетики для забезпечення збалансованого розвитку економіки, енергетики і екології. Остання складова та її збереження має першочергове значення, оскільки «порушення кліматичного балансу, яке викликано викидами парникових газів, призводить до зміни клімату, що супроводжується потужними ураганами, пиловими бурями, посухою або навпаки масштабними повенями. В цьому випадку є край необхідним зменшити тиск на екологію та перейти на джерела енергії, які пропонує природа: енергію сонця, вітру, води, використання біопалива або біогазу тощо» [1, с. 294].

Вирішення цього питання можливе за рахунок оптимізації структури енергетичного балансу держави та її регіонів, у якому якомога більшу частку мають становити енергоносії, отримані з відновлюваних джерел енергії та альтернативні види палива. Енергетичну сферу фактично визнано однією з найбільш складних проблем у сучасному світі, яка потребує вирішення у фокусі сталого розвитку. У світлі такої актуалізації енергетичних проблем постає питання щодо правового забезпечення альтернативної енергетики. При цьому важливим є саме досвід правового регулювання вказаного питання, що ґрунтується на тенденціях розвитку відновлюваної енергетики країн, які є лідерами в зазначеній сфері.

З урахуванням наведеного, актуальність теми дослідження не викликає сумніву, оскільки енергетичне питання загрожує перерости в

головну світову проблему, набагато більш складну і життєво важливу, ніж всі інші «світові» проблеми, включаючи економічні, політичні, соціальні, екологічні, продовольчі та інші, так як в основі реальних шляхів їх вирішення знаходиться питання володіння достатніми ресурсами енергії. Споживання енергії є обов'язковою передумовою існування людства. Наявність доступної для споживання енергії завжди було необхідною умовою для задоволення потреб людини, збільшення тривалості і поліпшення умов його життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемні питання становлення та розвитку світової мережі використання альтернативної енергетики як самостійного сегмента, нормативного регулювання вказаного питання країнами, що є лідерами у вказаному питанні, були предметом низки наукових досліджень С. Балабуха [2, с. 99-100], Л. І. Брославського [3], В. О. Дубровіна [4, с. 10], В. Роженька [2, с. 99-100], Л. Д. Романчука [4, с. 10], Т. Є. Харитонові [1, с. 294] та інших науковців. Однак існує низка проблемних питань, які потребують подальшого вивчення, зокрема, розвиток та використання відновлюваних джерел енергії в таких країнах світу як США, Канада, країни Латинської Америки та особливості нормативно-правового регулювання вказаного питання.

Метою такого дослідження є вивчення передового світового досвіду розвитку галузі альтернативної енергетики та запозичення і запровадження останнього на національному рівні.

Виклад основного матеріалу. Світова спільнота визначилась, що альтернативи розвитку відновлювальної енергетики на сьогодні не існує. Крім того, впровадження та використання альтернативної енергетики не тільки зменшує викиди парникових газів в атмосферу, забезпечує стабільність в енергетичному комплексі за рахунок зменшення споживання традиційних корисних копалин (газу, нафти, вугілля тощо), це ще є й додатковим енергетичним ресурсом держави, належний розвиток якого

безперечно призведе до позитивних результатів. Так, у грудні 2008 р. Європарламент зобов'язав країни ЄС до 2020 р. довести використання нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії до 20% загального обсягу їхнього енергоринку, а до 2040 р. – до 40% [2, с. 100]. За останні роки більшість країн світу задекларували мету досягти до 2020 року в середньому 15-25% виробництва електроенергії з альтернативних джерел від свого загального балансу [3]. Європейці взялися за поставлене завдання надзвичайно серйозно. Вже сьогодні в деяких країнах цей показник перевищив позначку в 20%. Наприклад, у Данії тільки вітроенергетика забезпечує майже чверть усієї енергії в національній мережі, у Фінляндії і Швеції за рахунок біомаси виробляється 20-25% тепла. Значні темпи розвитку галузі відмічаються в Азії. Так, у 2009 році на Китай припадало 40% світового виробництва сонячних батарей, 30% вітрових турбін і 77% сонячних колекторів для водопостачання [2, с. 99].

Зауважимо, що активно зростає виробництво біопалива у Латинській Америці (Аргентина, Бразилія, Колумбія, Еквадор і Перу). Швидко розвивають галузь у багатьох країнах Близького Сходу і Північної Африки. «Світовими центрами виробництва біопалива зараз є США, Бразилія та Європейський Союз. Це три найбільших ринки в світі, що концентрують 85% світового виробництва біологічного палива. Найбільша частка припадає на Північну Америку, де виробляється біля 48% біопалива в світі. У довгостроковій перспективі постійно зростаючий попит на біопаливо зі сторони наземного, повітряного та морського транспорту може сильно змінити сформовану ситуацію на світовому ринку енергоносіїв» [4, с. 10]. Так, аналізуючи потенціал світового ринку рослинницької продукції, яка може використовуватися в якості сировини для виробництва біопалива, можна упевнено стверджувати, що найближчими роками перспективним залишиться виробництво олійних культур. Саме Сполучені Штати Америки, Бразилія, Аргентина, Китай та Індія належать до основних

виробників олійних культур. Разом ці країни забезпечують понад дві третини світового виробництва олійної сировини. За інформацією Міністерства сільського господарства США (USDA) у зв'язку з інтенсивним розвитком біопаливної галузі особливо відчутними темпами зростає виробництво ріпаку [5].

На основі опрацювання статистичних звітів міжнародних організацій проведено аналіз розвитку альтернативної енергетики на світовому ринку, де серед найбільш успішних напрямів виділено вітрову та сонячну енергетику. Лідируючу позицію за ефективністю використання вітроенергетики займають також підприємства зі США. Торік провідним альтернативним постачальником стали вітрові турбіни. На сьогодні понад сорок п'ять тисяч вітряків по всій країні виробляють 60 тисяч мегават енергії. Одна турбіна може забезпечити потреби 500 приватних будинків. Крім цього, тут є власні виробники вітроенергетичного обладнання, що знаходяться у першій десятці світового рейтингу. Така ситуація дозволяє укладати контракти всередині національного ринку, не виходячи за межі країни у пошуках інвесторів або зарубіжних виробників.

Як наслідок наведеного, «традиційні» вугільні електростанції у США зазначають серйозної конкуренції з боку електростанцій, що працюють з використанням альтернативних джерел енергії, такі як сонячні, вітроелектростанції, а також біоелектростанції. Так, загальна потужність енергії, яку у США виробили вугільні електростанції наразі складає близько 257,48 гігавата, в той час як потужність альтернативних електростанцій сягнула 257,53 гігавата, що складає 21,56% всієї енергогенерації США. Експерти ж вважають, що потужність «зелених» електростанцій у Сполучених Штатах Америки буде зростати кожного року на 1% і до 2022 року складе близько чверті всієї енергогенерації країни» [6]. Отже, мрія екологів світу та страшний сон традиційних постачальників електроенергії стають реальністю: Сполучені Штати Америки стають першою країною, де

ціна виробництва енергії з відновлюваних джерел дорівнює вартості енергії, що виробляється при спалюванні вугілля.

Щодо нормативно-правового забезпечення функціонування ринку альтернативних носіїв енергії варто зазначити, що перші спроби державного регулювання та підтримки розвитку відновлюваної енергетики США було здійснено в 1970-х роках. «Відповідно до прийнятого Конгресом США в 1977 р. Закону «Про організацію департаменту з питань енергетики» (Department of Energy Organization Act) у серпні 1977 р. було створено федеральне відомство — Департамент (міністерство) енергетики (Department of Energy — DOE), на яке було покладено всі функції, пов'язані із енергетикою, що раніше реалізовувались різними органами. Вказаний суб'єкт несе відповідальність за координацію діяльності всіх федеральних органів виконавчої влади в сфері енергетики, реалізацію єдиної енергетичної політики. У 2010 р. в складі міністерства було створено Відділ з питань енергоефективності та відтворюваних джерел енергії (DOE Office of Energy Efficiency and Renewable Energy). Також в системі Міністерства енергетики функціонує Федеральна комісія з питань регулювання енергетики (The Federal Energy Regulatory Commission — FERC) — незалежне федеральне відомство, яке здійснює розподіл електроенергії, природного газу та нафти між штатами. Вона приймає нормативно-правові акти з питань ціноутворення, введення тарифів, а також інвестування в енергетичний сектор. Питання енергетики є також частиною компетенції інших федеральних агентств, зокрема, Агентства з охорони навколишнього середовища (Environmental Protection Agency — EPA)» [7].

У 1978 році через стрімке розповсюдження світової енергетичної кризи було прийнято федеральний Закон «Про громадську політику в галузі енергоресурсів» (Public Utility Regulatory Policies Act — PURPA). В зв'язку з ситуацією, що складалась, а також перспективами росту ціни на нафту, Конгрес США започаткував політику зниження залежності країни від

зовнішніх поставок пального, диверсифікації енергетичного ринку та підтримки розвитку альтернативних джерел енергії. Одним з найважливіших здобутків цього Закону став початок та поступове зростання виробництва енергетики незалежними компаніями, що не пов'язані із державою або комунальним господарством. До середини 2010-х рр. частка останніх зросла до 7% від загального обсягу виробленої електроенергії в країні. Зауважимо, що до імплементації вказаного вище Закону лише комунальні компанії мали право володіти та керувати генеруючими електростанціями, а після, навпаки, з'явилась вимога, щоб було збільшено відсоток закупівлі енергетики в незалежних виробників електроенергії. Отже, завдяки Закону «Про громадську політику в галузі енергоресурсів» ринок відновлюваної енергетики США значно збільшився завдяки гідроелектростанціям та сонячним електростанціям.

Провідним етапом розвитку енергетичного сектору США стало прийняття в серпні 2005 року Закону «Про енергетичну політику» (Energy Policy Act of 2005), який є базовим для розвитку альтернативної енергетики та енергетичної ефективності, встановлює податкові пільги для заохочення заходів в галузі енергозбереження, а також спрямований на підвищення рівня енергетичної безпеки, економічного росту та задоволення потреб в енергоресурсах тощо. Незважаючи на зазначені позитивні моменти вказаного нормативно-правового акту, головним його досягненням було збільшення бюджетного фінансування енергетики в період з 2005-2010 роки, а також з 2010-2015 рік.

Крім цього, була передбачена система податкових знижок (tax reductions). Останні представляють собою міру економічного стимулювання для виробників енергоресурсів, яка полягає в тому, що їм надаються податкові кредити (solar tax credit). Вони можуть зменшувати суми сплачуваних федеральних податків за рахунок витрат, пов'язаних із встановленням обладнання чи здійснення іншої діяльності, пов'язаної із

виробництвом альтернативної енергії. Так, розмір вказаного кредиту в 2019 році складав до 30 % витрат на встановлення сонячних батарей, в 2020 році він знизився до 26 %, а на 2021 рік складає 22 % [7]. Розміри податкових кредитів визначаються законодавством кожного окремого штату. В той самий час федеральні закони та закони штатів доволі конкретні та є нормами прямої дії. Зазвичай в них встановлюються процент збільшення частки відновлюваних джерел енергії в енергетичному секторі на певний період.

Зауважимо, що в енергетичному законодавстві США простежується тенденція державної підтримки та сприяння розвитку галузі альтернативної енергетики. В 2007 році Законом «Про енергетичну незалежність та безпеку» (Energy Independence and Security Act — EISA) було закріплено положення про те, що виробництво енергії з відновлюваних джерел є одним з найважливіших та ефективних засобів вирішення не тільки енергетичних, а й екологічних задач, що постають перед людством. Відповідно до Закону «Про відновлення економіки та інвестиції» (American Recovery and Reinvestment Act) ціла низка федеральних проектів та програм у вказаному напрямку фінансувалась з федерального бюджету у вигляді грантів, зокрема, виробництво біопалива (Biomass Program); геотермальна енергетика (Geothermal Technologies Program); виробництво нової генерації батарей, а також програмного забезпечення для електромобілів та автогібридів; забезпечення енергоносіями з відновлюваних джерел будівель та споруд федеральної власності при їх проектуванні, будівництві та модернізації.

Наразі Конгресом США розглядається проект Закону «Про чисту енергетику» (Clean Energy Standard). Його метою є забезпечення до 2050 року отримання електроенергії при нульовому викиді в атмосферне повітря парникових газів (net-zero emissions). Положення проекту базуються на міжнародно-правових принципах охорони довкілля, перш за все, щодо запобігання зміні клімату. Так, одними з головних напрямків

запропонованого механізму виступають створення ринку енергоресурсів, а також продаж кредитів на розробку альтернативних джерел енергії.

Узагальнюючи наведене, можна дійти висновку, що відновлювана енергетика в США досягла високого рівня та продовжує стрімко розвиватися. Відповідно зі звітом за минулий рік, діюча модель енергетичного ринку країни може задовольнити потреби країни в енергоресурсах на 52 %. Обсяг фактично отриманих ресурсів в 2020 році склав 18,2 %, в той час як в 2021 році прогноуються 22 %. Шість міст США, згідно зі звітом громадської екологічної організації Sierra Club, вже досягли мети в отриманні 100 % енергоресурсів за рахунок чистої енергетики.

Державний устрій Канади та величезний розмір країни створюють дуже різноманітну картину енергетичного ринку. Загалом споживання енергії на одиницю населення у Канаді одне із найвищих у світі. Цікавим є той факт, що незважаючи на чисельні енергетичні ресурси, по території держави вони розподілені нерівномірно, тому деякі провінції експортують енергію, а інші - імпортують її з-за кордону. Через розміри території та особливості заселеності (більшість канадців проживають на півдні країни вздовж кордону зі США, хоча найбільші виробники енергії знаходяться за сотні й тисячі кілометрів на північ), канадський ринок електроенергії тісніше пов'язаний із США, ніж між провінціями. Однак, саме цій інтегрованості енергетичний сектор завдячує своєю успішністю. Зокрема, «Канада є найбільшим постачальником енергії для США. Енергетичні ринки США та Канади по суті є одним цілим. Так, часто електроенергія, вироблена на території канадської провінції Альберта може експортуватися до США, звідки потім знову постачатися до канадської провінції Саскачеван. Свого часу США для підвищення своєї енергетичної безпеки навіть ухвалили законодавство, яке надавало Альберті такі само права на енергетичному ринку США, як американським штатам.

У більшості провінцій провідну роль у забезпеченні домогосподарств та промисловості електроенергією займають державні компанії, хоча Онтаріо та Альберта поволі приватизують сектор. У деяких провінціях, на кшталт Квебеку, держава має монопольний статус на виробництво, транспортування та продаж електроенергії, у інших, наприклад, найбільш населеній провінції Онтаріо - держава більше не має монопольного статусу, але історично займає домінуючу роль на ринку» [8, с. 8].

Розвиток законодавства Канади в енергетичному секторі характеризується тим, що конституція наділяє саме провінції та території правом регулювання ринку енергетики - кожен із 13 регіонів країни має унікальну ситуацію. Федеральна влада відповідальна лише за вироблення мінімальних екологічних стандартів та правил міжнародної торгівлі ресурсами й енергією. В даний час держава реалізує ряд федеральних проектів, спрямованих на використання відновлюваних джерел енергії, зокрема, надає значні субсидії компаніям, які впроваджують альтернативну енергетику, стимулює виробників «чистої» енергії для нарощування генеруючих потужностей, встановлює «зелені» тарифи на рівні одних з самих високих в світі з метою залучення додаткових інвестицій.

В 2008 році в Канаді було прийнято Закон «Про сталий розвиток» (Federal Sustainable Development Act), в якому офіційно було оголошено про підтримку відновлюваної енергетики [9]. З метою розвитку положень та підтримки вказаного Закону діяла Федеральна стратегія сталого розвитку на період 2016-2019 рр. (Federal Sustainable Development Strategy – FSDS) [10]. Основними напрямками дії стратегії були заходи, спрямовані на збереження екології та запобігання зміні клімату, в тому числі виробництво енергії з альтернативних джерел. Запроваджувався план виробництва т.з. «чистої енергії», який передбачав виробництво енергії з відновлюваних джерел на рівні 90 % всього обсягу до 2030 року.

Вказане завдання стратегії вже має певні позитивні напрацювання. Так, зокрема, К 2017 року федеральні та місцеві уряди в енергетичній сфері, які погодились на спільний план дій, здійснили важливі кроки по розширенню кола учасників, що використовують «чисту» енергетику, а також надали значні інвестиції в будівництво нових об'єктів альтернативної енергетики. З метою прискорення росту компаній, які використовують «чисті» технології, з державного бюджету було надано маже 14 млрд. дол. Крім цього, уряд збирається інвестувати 21,9 млрд. дол. протягом 11 років для підтримки «зеленої інфраструктури», що дозволить створити в Канаді чисту економіку завдяки розвитку відновлюваних джерел енергії.

Ще одним лідером в питаннях виробництва енергії з альтернативних джерел виступають країни Латинської Америки, зокрема, Бразилія, Аргентина, Уругвай, Чилі, Болівія. В 70-х роках минулого століття під час першої хвилі нафтової кризи уряд Бразилії впровадив програму щодо використання алкоголю як палива (National Fuel Alcohol Program). Реалізація програми не викликала суттєвих ускладнень, оскільки Бразилія є одним з найбільших світових виробників цукру та цукрового очерету. Проте уряд допомагає приватному бізнесу реалізовувати цю програму, надаючи додаткові податкові пільги та преференції. Так, наприклад, до вказаних стимулюючих заходів підтримки виробників біоетанолу, яких роблять із цукру, належить положення законодавства щодо обов'язкового вмісту останнього в паливі на рівні 20% - 25%. Тим самим, держава забезпечує існування ринку збуту виготовленої продукції. Для споживачів, тим часом, встановлюються субсидії у вигляді невисокої ціни на таке пальне, що робить його доступним для споживання.

В останні роки вони досягли значних успіхів у використанні вітрових, сонячних, геотермальних енергетичних ресурсів, а також біопалива. Якщо років п'ять тому йшлося про енергетичну революцію, то сьогодні можна сміливо говорити про те, що країни Латинської Америки є одними зі

світових лідерів в питаннях альтернативної енергетики. Наприклад, Бразилія – є першою крупною індустріальною державою, яка досягла рекордної частки відновлюваної енергетики. Згідно із Національною доповіддю про енергетичний баланс, 88,8% електроенергії країни виробляється із відновлюваних джерел. Аргентина нещодавно вперше в історії увійшла до першої десятки Глобального індексу інвестиційної привабливості країн з відновлюваними джерелами енергії Ernst & Young та за допомогою Всесвітнього банку планує виробляти 20% своєї електроенергії із альтернативних джерел. Такі плани є цілком реальними, оскільки у склад Аргентини входить унікальний природний регіон Патагонія, що характеризується такими ресурсами сонця та вітру, аналогів яким нема в світі. Розквіт альтернативної енергетики Аргентини припадає на період з 2017 року, коли було проголошено Рік відновлюваних джерел енергії. Найбільш розвинутими напрямками є вітрова, сонячна, гідро та біоенергетика.

Що стосується нормативно-правового забезпечення розвитку альтернативної енергетики країн Латинської Америки, то національні закони останніх закріплюють схожі положення енергетичної політики, основними з яких виступають: гарантії економічної та енергетичної безпеки, політика збереження навколишнього природного середовища та екологічна безпека, забезпечення застосування стимулюючих заходів, зокрема, державні дотації та субсидії, інвестиції в енергетичний сектор, податкові пільги, державна підтримка виробників відновлюваної енергетики.

Висновки. Створення світового ринку електроенергетики супроводжується складними процедурами створення законодавчих норм та практичної їх реалізації, якість яких впливає на рівень ефективності, прозорості, конкурентоспроможності та можливості залучення інвестицій. Відновлювана енергетика таких лідерів галузі як Америка, Канада та країни

Латинської Америки демонструє явний приклад того, якими темпами та шляхом має розвиватись галузь, щоб результатом був не тільки економічний ріст, а й енергетична незалежність та екологічна безпека.

Література

1. Харитоновна Т. Є. Альтернативні джерела енергії в Україні: проблеми та переваги використання // Актуальні проблеми юридичної науки: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції «Дев'ятнадцяті осінні юридичні читання» (м. Хмельницький, 23 жовтня 2020 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2020. С. 294-295.
2. Біомаса – ресурс землі / В. Роженко, С. Балабуха, І. Роженко, М. Джима // Пропозиція, 2012. № 1. С. 98-101.
3. Биомасса. URL: <http://ecomuseum.kz/dieret/biomass/biomass.html>.
4. Перспективи розвитку альтернативної енергетики на Поліссі України / В. О. Дубровін, Л. Д. Романчук, С. М. Кухарець [та ін.]; відп. ред. О. В. Скидан. Київ: Центр учбової літератури. 337 с.
5. European Biofuels Technology Platform Home Page. URL: <http://www.biofuelstp.eu/>
6. URL: https://www.gazeta.ru/science/2014/11/25_a_6313893.shtml?update
d
7. URL: <https://vestnik.msal.ru>
8. Кужелева К.С., Грачев Б.А. Энергетическая политика ЕС в области ВИЭ, энергоэффективности и внедрения новых ресурсосберегающих технологий / ЗАО «Глобализация и Устойчивое развитие // Институт энергетической стратегии», 2018. 57 с.
9. URL: <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/F-8.6/page-1.html>
10. URL: <https://www.canada.ca/en/services/environment/conservation/sustainability/federal-sustainable-development-strategy.html>

References

1. Kharytonova T. Je. Aljternatyvni dzherela energhiji v Ukrajinii: problemy ta perevaghyy vykorystannja // Aktualjni problemy jurydychnoji nauky: zbirnyk tez Mizhnarodnoji naukovo-praktychnoji konferenciji «Dev'jattnadecjati osinni jurydychni chytannja» (m. Khmeljnyckyj, 23 zhovtnja 2020 roku). Khmeljnyckyj: Khmeljnyckyj universytet upravlinnja ta prava imeni Leonida Juzjkova, 2020. S. 294-295.
2. Biomasa – resurs zemli / V. Rozhenko, S. Balabukha, I. Rozhenko, M. Dzhyrna // Propozycja, 2012. # 1. S. 98-101.
3. Biomassa. URL: <http://ecomuseum.kz/dieret/biomass/biomass.html>.
4. Perspektyvy rozvytku aljternatyvnoji energhetyky na Polissi Ukrajinyy / V. O. Dubrovin, L. D. Romanchuk, S. M. Kukharecj [ta in.]; vidp. red. O. V. Skydan. Kyjiv: Centr uchbovoji literatury. 337 s.
5. European Biofuels Technology Platform Home Page. URL: <http://www.biofuelstp.eu/>
6. URL: https://www.gazeta.ru/science/2014/11/25_a_6313893.shtml?updated
7. URL: <https://vestnik.msal.ru>
8. Kuzheleva K.S., Ghrachev B.A. Energhetycheskaja polytyka ES v oblasti VYƏ, energhoëffektyvnosty y vnedrenyja novykh resursosbereghajushhykh tekhnologhyj / ZAO «Ghlobalyzacyja y Ustojchyvoe razvytye // Ynstytut energhetycheskoj strateghyy», 2018. 57 s.
9. URL: <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/F-8.6/page-1.html>
10. URL: <https://www.canada.ca/en/services/environment/conservation/sustainability/federal-sustainable-development-strategy.html>

Дослідження здійснене у рамках виконання проекту «Альтернативна енергетика в Україні: шляхи системного законодавчого стимулювання», за фінансової підтримки Національного фонду досліджень України (договір № 83/02.2020 від 29.10.2020 року)